

BAB 5 PEMBENTUKAN MALAYSIA

SINOPSIS

Pembentukan Malaysia pada peringkat awalnya terdiri daripada Persekutuan Tanah Melayu, Sarawak, Sabah dan Singapura. Pembentukan ini merupakan peristiwa penting dalam sejarah negara. Pembentukan Malaysia menimbulkan pelbagai reaksi daripada penduduk tempatan dan negara jiran. Oleh itu, beberapa langkah dibuat untuk menjayakan usaha pembentukan Malaysia termasuklah menangani konfrontasi.

Inti Pati Pembelajaran

1. Konsep gagasan Malaysia.
2. Perkembangan idea dan usaha pembentukan Malaysia.
3. Reaksi tempatan dan negara jiran terhadap pembentukan Malaysia.
4. Langkah pembentukan Malaysia.
5. Perjanjian Julai 1963 dan peristiwa Pengisytiharan Malaysia.
6. Konfrontasi dan usaha menangani.

Elemen Kewarganegaraan dan Nilai Sivik

1. Kepentingan berfikir strategik untuk berjaya dalam kehidupan.
2. Kepentingan kesepakatan untuk kestabilan negara.
3. Sikap menerima dan meraikan idea serta pandangan yang berbeza.
4. Kepentingan sikap berwaspada terhadap anasir luar.

Kemahiran Pemikiran Sejarah

1. Memahami kronologi tentang idea pembentukan Malaysia.
2. Meneroka bukti reaksi tempatan dan negara jiran terhadap pembentukan Malaysia.
3. Membuat interpretasi kandungan Perjanjian Malaysia 1963 dan Pengisytiharan Malaysia 1963.
4. Membuat imaginasi langkah pembentukan Malaysia.
5. Membuat rasionalisasi tentang usaha menangani konfrontasi.

Tunku Abdul Rahman Putra al-Haj melaungkan “merdeka” sebanyak tujuh kali pada Pemasyhuran Malaysia.

Sumber: Arkib Negara Malaysia.

5.1 Konsep Gagasan Malaysia

Kemerdekaan Persekutuan Tanah Melayu kemudiannya disusuli oleh pembentukan Malaysia melahirkan negara ini sebagai sebuah negara yang berdaulat. Pembentukan Malaysia memperlihatkan kerjasama tokoh dari Persekutuan Tanah Melayu, Sarawak, Sabah dan Singapura dalam rundingan dengan kerajaan British. Kesepakatan antara semua pihak ini menzahirkan pembentukan Malaysia dan kemudiannya terbentuklah Perlembagaan Persekutuan Malaysia 1963.

Idea Gagasan Malaysia

Idea gagasan Malaysia ialah konsep yang menggabungkan beberapa bekas tanah jajahan British di Asia Tenggara. Antara idea lain yang pernah dilahirkan termasuklah Melayu Raya oleh gerakan nasionalis sebelum Perang Dunia Kedua yang mahu mendapatkan kemerdekaan wilayah Alam Melayu daripada kuasa penjajah British, Belanda dan Amerika Syarikat. Walau bagaimanapun, idea ini tidak berjaya dilaksanakan.

Bagi pihak pegawai British, mereka mengemukakan idea penyatuan wilayah penguasaan British di Asia Tenggara dalam satu sistem pentadbiran dan ekonomi. Langkah ini bertujuan memudahkan pentadbiran pihak British.

Idea gagasan Malaysia yang dicadangkan oleh Tunku Abdul Rahman Putra al-Haj ialah penggabungan Persekutuan Tanah Melayu dengan Sarawak, Sabah, Singapura dan Brunei untuk merdeka dalam satu sistem Kerajaan Persekutuan.

Peta negeri yang menyertai Malaysia 1963.

Sumber: Dewan Bahasa dan Pustaka.

Peta negara dalam Gugusan Malaysia 1961.

5.2 Perkembangan Idea dan Usaha Pembentukan Malaysia

Idea pembentukan Malaysia dikemukakan pada akhir abad ke-19 yang melibatkan pihak British dan penduduk tempatan.

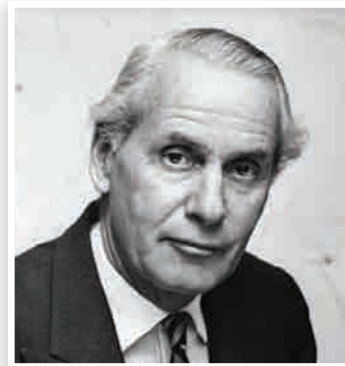
Idea Pegawai British

1887

Cadangan terawal dikemukakan oleh Lord Brassey, Pengarah Syarikat Berpiagam Borneo Utara di Dewan Parlimen Britain pada tahun 1887. Beliau mencadangkan penggabungan Sarawak, Sabah, negeri Melayu dan NNS supaya menjadi tanah jajahan yang besar. Cadangan ini dikemukakan kerana pegawai British melihat potensi ekonomi melalui penggabungan wilayah ini.

1951

Setelah tamat Perang Dunia Kedua, Sir Malcolm MacDonald, Gabenor Jeneral British di Asia Tenggara mencadangkan penggabungan tanah jajahan British di Asia Tenggara bagi membentuk satu entiti politik dan ekonomi. Langkah ini bertujuan menyesuaikan dengan rancangan dekolonisasi. Pada tahun 1951, Sir Malcolm MacDonald mengadakan perbincangan dengan Dato' Onn Jaafar, pemimpin United Malays National Organisation (UMNO) dan ahli Majlis Perundangan Persekutuan berkaitan dengan usaha menggabungkan Tanah Melayu, Singapura dan wilayah Borneo.

Sir Malcolm MacDonald.

Sumber: <http://thekenyaonline.com>. Dicapai pada 23 November 2020.

1952

Sir Gerald Templer, Pesuruhjaya Tinggi British di Tanah Melayu meminta penggabungan wilayah ini disegerakan bagi tujuan keselamatan. Pada Januari 1960, mesyuarat pegawai tinggi British di Borneo bersetuju dengan cadangan pertahanan dan keselamatan.

1960

Sir Geofroy Tory, Pesuruhjaya Tinggi British di Persekutuan Tanah Melayu mencadangkan penyatuan Singapura dan Persekutuan Tanah Melayu atas kepentingan ekonomi. Cadangan ini mendapat sokongan Pejabat Kolonial.

Sir Geofroy Tory.

Sumber: <http://oldedwardians.org.uk/>. Dicapai pada 23 November 2020.

Dekolonisasi

Proses ke arah berkerajaan sendiri.

Pesuruhjaya Tinggi ialah nama gelaran jawatan yang disandang oleh ketua perwakilan negara dalam kalangan negara Komanwel. Jawatan ini setara dengan duta.

Mengapakah pegawai British mahu menggabungkan tanah jajahan di Asia Tenggara?

Idea Penduduk Tempatan

1906

Majalah *Al-Imam* menggesa penyatuan raja dan orang Melayu dalam pendidikan dan pembangunan ekonomi di Alam Melayu.

Majalah *Al-Imam*.

Dr. Burhanuddin al-Helmi.

1938

Konsep Melayu Raya diperjuangkan oleh nasionalis Tanah Melayu. Antaranya termasuklah Ibrahim Haji Yaakob, Harun Aminurrashid, Ahmad Boestamam, Ishak Haji Muhammad (Pak Sako) dan Dr. Burhanuddin al-Helmi sejak sebelum Perang Dunia Kedua. Idea mereka untuk menggabungkan Tanah Melayu dengan Indonesia. Idea ini tidak berhasil apabila Presiden Soekarno mengisytiharkan kemerdekaan Indonesia pada tahun 1945 tanpa melibatkan Tanah Melayu.

1955

Tunku Abdul Rahman Putra al-Haj dalam ucapan di Persidangan Agung UMNO pada bulan Oktober 1955 mencadangkan Singapura, Sarawak, Sabah dan Brunei menyertai Persekutuan Tanah Melayu.

Tunku Abdul Rahman Putra al-Haj.

1958

Datu Mustapha Datu Harun, pemimpin Sabah dalam satu pertemuan dengan Tunku Abdul Rahman Putra al-Haj di Kuala Lumpur pada tahun 1958 menyatakan minat untuk membawa Sabah bergabung dengan Persekutuan Tanah Melayu.

Datu Mustapha Datu Harun.

Sumber: Arkib Negara Malaysia.

1960

Tunku Abdul Rahman Putra al-Haj memaklumi Lord Perth pada 10 Jun 1960 bahawa beliau berminat untuk bergabung dengan Sarawak, Sabah, Brunei dan Singapura.

Rasional Idea Pembentukan Malaysia

Rancangan pembentukan Malaysia mula berjalan apabila Tunku Abdul Rahman Putra al-Haj memberikan komitmen terhadap rancangan penggabungan semua wilayah yang terlibat dan mendapat sokongan kerajaan British. Terdapat beberapa faktor pembentukan Malaysia, iaitu keselamatan, keseimbangan komposisi penduduk, mempercepat kemerdekaan dan pembangunan wilayah.

Keselamatan

Ancaman Komunis di Singapura

Ancaman komunis di negeri ini telah menggugat keselamatan Persekutuan Tanah Melayu. Tunku Abdul Rahman Putra al-Haj menganggap Singapura akan menjadi pusat kegiatan komunis. Oleh itu, langkah penyatuan dengan Singapura ini dapat memberikan kuasa kepada Kerajaan Persekutuan dalam bidang keselamatan dan pertahanan bagi membendung ancaman komunis di Singapura.

Perkembangan di Sarawak

Sarawak berhadapan dengan ancaman komunis melalui gerakan Clandestine Communist Organization (CCO). Dengan penyertaan Sarawak, kerajaan British berharap dapat membendung ancaman komunis.

Keseimbangan Komposisi Penduduk

Keputusan untuk menerima Singapura dalam Persekutuan akan mewujudkan ketidakseimbangan komposisi penduduk antara orang Melayu dengan orang Cina. Perkara ini dibimbangi oleh Tunku Abdul Rahman Putra al-Haj dan pemimpin UMNO. Penggabungan Sarawak, Sabah dan Brunei akan menyeimbangkan komposisi antara kaum.

Mempercepat Kemerdekaan

Bagi pihak British, pembentukan Malaysia dapat merealisasikan rancangan dekolonisasi serta mempercepat kemerdekaan wilayah Borneo, terutamanya Sarawak dan Sabah. Walau bagaimanapun, kerajaan British perlu memastikan usaha ini mendapat sokongan penduduk di wilayah ini.

Pembangunan Wilayah

Cadangan penyertaan Persekutuan Tanah Melayu, Sarawak, Sabah, Singapura dan Brunei membentuk sebuah negara bertujuan agar wilayah ini dapat bersatu dalam usaha mempercepat pelbagai bidang pembangunan. Pembentukan Malaysia boleh meningkatkan taraf hidup peribumi dalam pelbagai aspek seperti infrastruktur, sosial dan ekonomi yang lebih seimbang.

Penduduk tempatan turut memainkan peranan dalam usaha menyatupadukan negara. Pembentukan Malaysia membuktikan pemimpin dan rakyat mempunyai fikiran yang jauh untuk merancang masa hadapan yang baik. Pembentukan Malaysia juga sekali gus dapat mengekang anasir komunis yang boleh mengancam keamanan negara untuk mewujudkan keamanan serantau.

I-Think

Hasilkan satu peta pemikiran yang sesuai bagi menggambarkan rasional idea pembentukan Malaysia.

Memahami Kronologi

Galurkan idea pembentukan Malaysia.

5.3 Reaksi Tempatan dan Negara Jiran terhadap Pembentukan Malaysia

Tunku Abdul Rahman Putra al-Haj mengumumkan pembentukan Malaysia pada 27 Mei 1961. Pembentukan Malaysia mendapat reaksi daripada pelbagai pihak. Terdapat pihak yang menerima baik cadangan pembentukan dan ada juga pihak yang menentang. Reaksi tempatan terdiri daripada penduduk dan pemimpin Persekutuan Tanah Melayu, Sarawak, Sabah, Singapura dan Brunei. Reaksi negara jiran pula daripada Indonesia, Filipina dan Thailand.

Reaksi Awal terhadap Gagasan Malaysia

TEMPATAN

Persekutuan Tanah Melayu
Sarawak
Sabah
Singapura
Brunei

NEGARA JIRAN

Indonesia
Filipina
Thailand

Brunei dan Singapura dikategorikan dalam reaksi tempatan kerana membincangkan konsep Malaysia yang sama.

Tunku Abdul Rahman Putra al-Haj berucap kepada wartawan asing di Hotel Adelphi, Singapura pada 27 Mei 1961, mengumumkan cadangan pembentukan Malaysia.
Sumber: Arkib Negara Malaysia.

Reaksi Tempatan

Pembentukan Malaysia mendapat reaksi daripada pemimpin dan penduduk di Persekutuan Tanah Melayu, Sarawak, Sabah, Singapura dan Brunei.

Persekutuan Tanah Melayu

Pada umumnya, rancangan pembentukan Malaysia mendapat sambutan baik daripada penduduk dan parti politik di Persekutuan Tanah Melayu. Parti politik secara prinsipnya bersetuju dan menerima cadangan pembentukan Malaysia, walaupun wujud perbezaan pendapat dalam melaksanakannya. Tunku Abdul Rahman Putra al-Haj mendapat sokongan UMNO berkaitan dengan rancangan pembentukan Malaysia.

Sarawak

Di Sarawak pula terdapat pelbagai reaksi daripada pemimpin dan penduduk terhadap rancangan pembentukan Malaysia.

Menyokong

BARJASA yang dipimpin oleh Datuk Patinggi Abdul Rahman Ya'kub dan Datu Tuanku Haji Bujang Tuanku Othman menyokong pembentukan Malaysia. Sementara itu, PANAS yang dipimpin oleh Datu Bandar Abang Haji Mustapha, PESAKA pimpinan Temenggung Jugah anak Barieng dan SCA turut menyokong Malaysia.

Menentang

Pada peringkat awal, SUPP yang dipimpin oleh Ong Kee Hui dan SNAP yang diketuai oleh Stephen Kalong Ningkan menentang cadangan pembentukan Malaysia.

Menentang Kemudian Menyokong

Pada peringkat awal, SNAP turut menentang rancangan pembentukan Malaysia. Walau bagaimanapun, SNAP kemudiannya menyokong berdasarkan cadangan Jawatankuasa Setia Kawan Malaysia (JSKM).

Pada bulan Oktober 1962, PANAS, SNAP, BARJASA, SCA dan PESAKA bergabung membentuk Parti Perikatan Sarawak untuk menyokong Malaysia. Parti politik Sarawak menubuhkan gabungan menyokong Malaysia yang dinamakan Sarawak Alliance pada bulan Januari 1963.

Parti politik yang ditubuhkan di Sarawak.

Parti Politik	Tahun Penubuhan
Sarawak United People's Party (SUPP)	1959
Parti Negara Sarawak (PANAS)	1960
Sarawak National Party (SNAP)	1961
Barisan Rakyat Jati Sarawak (BARJASA)	1961
Sarawak Chinese Association (SCA)	1962
Parti Pesaka Anak Sarawak (PESAKA)	1962

Senaraikan tokoh di Sarawak dan Sabah yang menyokong pembentukan Malaysia.

Penduduk di Sabah turut memberikan pelbagai reaksi terhadap rancangan pembentukan Malaysia. Pada peringkat awal, penduduk Sabah berasa curiga dan bimbang. Ketika itu, Sabah sedang berkembang dalam kegiatan perdagangan manakala sistem perkhidmatan awam semakin baik. Penduduk pula bebas menjalankan kegiatan harian mereka. Sementara itu, kehadiran pasukan tentera British menjamin keselamatan mereka. Oleh itu, penduduk berpendapat bahawa tiada keperluan untuk bergabung.

Menyokong

- Menjelang pembentukan Malaysia, terdapat parti politik utama ditubuhkan. Antaranya termasuklah UNKO, USNO, Pasok Momogun dan Sabah Chinese Association (SCA). USNO yang dipimpin oleh Datu Mustapha Datu Harun menyokong idea pembentukan Malaysia sejak awal lagi.
- Parti politik di Sabah menubuhkan gabungan menyokong Malaysia yang dinamakan Sabah Alliance pada bulan Oktober 1962. Parti gabungan ini terdiri daripada UNKO, USNO, United Pasok Momogun (UPKO), Democratic Party dan Sabah Indian Congress.

Menentang

- Cadangan pembentukan Malaysia mengejutkan pemimpin dan penduduk di Sabah. Mereka melahirkan keinginan untuk mendapatkan kemerdekaan secara berasingan atau membentuk sebuah Kesatuan Negeri-negeri Borneo yang merdeka.
- Kebanyakan penduduk di Sabah menganggap Tanah Melayu terasing seperti Indonesia dan Filipina. Mereka mempersoalkan keadaan pemimpin tempatan yang perlu menyesuaikan diri dengan kegiatan politik, pilihan raya dan berkerajaan sendiri yang sudah diamalkan di Singapura dan Persekutuan Tanah Melayu. Pada masa yang sama, jarak antara Sarawak, Sabah dengan Kuala Lumpur yang jauh juga menimbulkan masalah.
- Disebabkan oleh kebimbangan tersebut, para pemimpin di Borneo membentuk Barisan Bersatu (United Front) pada 9 Ogos 1961 untuk mencabar rancangan pembentukan Malaysia. Barisan Bersatu ini dianggotai oleh Ong Kee Hui (Pengerusi SUPP), A.M. Azahari (Parti Rakyat Brunei) dan Donald Stephens (Fuad Stephens) daripada UNKO. Walau bagaimanapun, UNKO kemudiannya menyokong pembentukan Malaysia.

Parti politik di Sabah menjelang pembentukan Malaysia.

Parti Politik	Tahun Penubuhan
The United National Kadazan Organization (UNKO)	1961
Democratic Party	1961
United Sabah National Organization (USNO)	1961
United National Pasok Momogun	1962
United Party	1962
Borneo Utara National Party (BUNAP). Gabungan Democratic Party dan United Party	1962

Namakan parti politik yang menubuhkan Sabah Alliance.

Meneroka Bukti

Pada awalnya, penduduk Sabah berasa curiga dengan pembentukan Malaysia. Buktikan.

Singapura

Pemimpin dan penduduk Singapura turut memberikan reaksi terhadap pembentukan Malaysia.

Menyokong

- People's Action Party (PAP) yang dipimpin oleh Lee Kuan Yew menyambut baik rancangan ini.
- Bagi golongan pedagang dan pengusaha industri pula, mereka menyokong pembentukan Malaysia kerana membuka peluang pasaran yang lebih besar kepada industri mereka.
- Parti lain seperti Parti Buruh Singapura pada hakikatnya bersetuju tetapi menganggap gabungan ini sebagai suatu usaha yang sukar untuk dilaksanakan.

Menentang

- Parti Rakyat Singapura menentang gagasan Malaysia.
- Barisan Sosialis juga menentang penggabungan kerana menganggap pembentukan Malaysia sebagai penjajahan baharu. Mereka mencadangkan agar pandangan rakyat diperoleh sebelum Singapura menyertai Malaysia.

Brunei

Terdapat pelbagai reaksi daripada penduduk Brunei terhadap pembentukan Malaysia.

Menyokong

- Sultan Brunei, iaitu Sultan Omar Ali Saifuddin mengalu-alukan cadangan pembentukan Malaysia.
- Rakyat Brunei juga pada peringkat awalnya berminat untuk menyertai gabungan ini. Namun begitu, mereka ingin mencapai kemerdekaan terlebih dahulu.

Menentang

- Parti Rakyat Brunei yang dipimpin oleh A.M. Azahari menentang cadangan tersebut kerana beliau lebih berminat untuk menggabungkan Brunei, Sarawak, Sabah dan Kalimantan Utara dalam satu kesatuan. A.M. Azahari berpendapat bahawa pembentukan Malaysia merupakan satu cara kerajaan British untuk mengekalkan pengaruh agar dapat menguasai ekonomi dan menjamin keselamatan. Selain itu, mereka juga khuatir Brunei akan kehilangan sebahagian besar kekayaan sekiranya menyertai gabungan ini.

Reaksi Negara Jiran

Negara jiran seperti Indonesia, Filipina dan Thailand turut memberikan pelbagai reaksi terhadap rancangan pembentukan Malaysia.

Indonesia

Pada peringkat awal rancangan pembentukan Malaysia, kerajaan Indonesia tidak menentang. Dr. Mohammad Hatta, iaitu Naib Presiden Indonesia dan Dr. Subandrio, Menteri Luar Indonesia mengalu-alukan idea pembentukan Malaysia.

Filipina

Presiden Diosdado Pangan Macapagal (Macapagal) dari Filipina menentang pembentukan Malaysia kerana menuntut wilayah Sabah. Walau bagaimanapun, bagi kerajaan Persekutuan Tanah Melayu tuntutan ini adalah di bawah urusan kerajaan British.

Thailand

Kerajaan Thailand memberikan reaksi positif dan menerima idea pembentukan Malaysia. Pembentukan Malaysia dianggap memperkuat usaha ke arah keamanan di rantau Asia Tenggara.

Pembentukan Malaysia mendapat reaksi daripada penduduk tempatan dan juga negara jiran. Walaupun terdapat penentangan, pembentukan ini tetap diteruskan demi kebaikan rakyat.

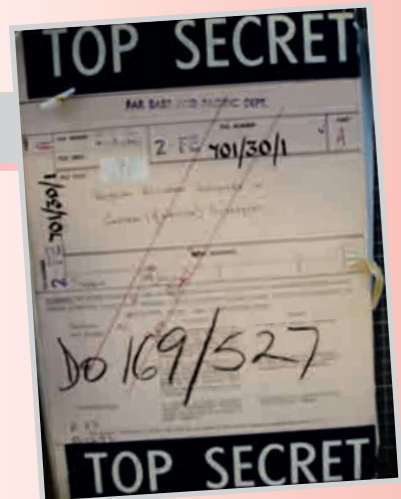
Mengapakah A.M. Azahari menentang cadangan pembentukan Malaysia?

Pada pendapat anda, mengapakah pedagang dan pengusaha industri di Singapura menyokong pembentukan Malaysia?

5.4 Langkah Pembentukan Malaysia

Usul pembentukan Malaysia dibentangkan di Dewan Rakyat pada 16 Oktober 1961 dan mendapat sokongan majoriti ahli dewan. Sokongan ini membolehkan kerajaan Persekutuan Tanah Melayu menggerakkan usaha membentuk Malaysia. Pelbagai cara dilakukan untuk merealisasikan pembentukan Malaysia. Antaranya termasuklah mengadakan lawatan ke negeri yang terlibat, penubuhan Jawatankuasa Setia Kawan Malaysia (JSKM), referendum Singapura, rundingan London, Suruhanjaya Cobbold dan Jawatankuasa Antara Kerajaan (JAK).

Fail kerajaan British berkaitan dengan pembentukan Malaysia.
Sumber: National Archive United Kingdom.

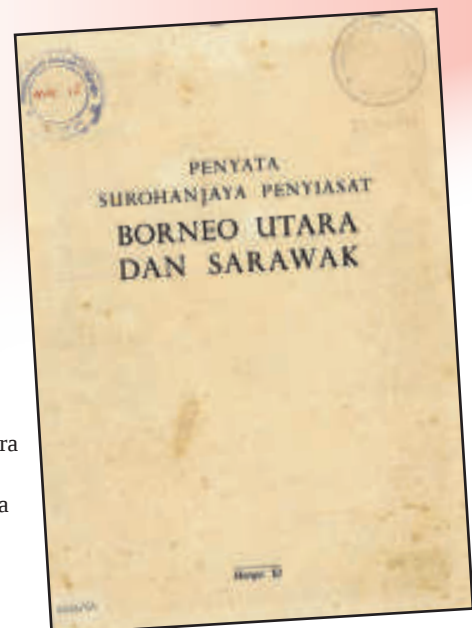
Siri Lawatan

Julai 1961 – Tunku Abdul Rahman Putra al-Haj mengadakan lawatan ke Sarawak dan Brunei. Lawatan ini untuk meninjau dan bertemu dengan pemimpin tempatan bagi menerangkan rancangan pembentukan Malaysia.

Kerajaan Persekutuan Tanah Melayu mengatur lawatan pemimpin Sarawak dan Sabah ke Persekutuan Tanah Melayu. Pada bulan Ogos 1962, Datu Bandar Abang Haji Mustapha, Temenggung Jugah anak Barieng, Donald Stephens dan Datu Mustapha Datu Harun mengadakan lawatan untuk meninjau kemajuan di Persekutuan Tanah Melayu.

November 1962 – Lawatan Tunku Abdul Rahman Putra al-Haj ke Sarawak dan Sabah.

Lawatan rombongan Dr. Burhanuddin al-Helmi dan Ghafar Baba ke Sarawak dan Sabah. Lawatan ini menunjukkan terdapat kesepakatan dalam kalangan ahli politik di Tanah Melayu untuk menjelaskan gambaran sebenar tentang rancangan Malaysia kepada penduduk Sarawak dan Sabah.

Penyata Suruhanjaya Penyiasat Borneo Utara dan Sarawak.
Sumber: Arkib Negara Malaysia.

Apakah kepentingan siri lawatan para pemimpin negara dalam proses pembentukan Malaysia?

Jawatankuasa Setia Kawan Malaysia (JSKM)

Malaysia Solidarity Consultative Committee (MSCC) atau dikenali sebagai Jawatankuasa Setia Kawan Malaysia (JSKM) ditubuhkan ketika Persidangan Ahli-ahli Parlimen Komanwel di Singapura pada 23 Julai 1961. Mesyuarat JSKM diadakan sebanyak empat kali, iaitu di Jesselton, Kuching, Kuala Lumpur dan Singapura.

Tujuan Penubuhan

1. Meyakinkan penduduk Sarawak dan Sabah tentang pembentukan Malaysia.
2. Menyediakan ruang perbincangan bagi mendapatkan kata sepakat terhadap pembentukan Malaysia.
3. Mengumpulkan pandangan tentang pembentukan Malaysia.
4. Menyebarkan maklumat berkaitan dengan Malaysia.
5. Memupuk aktiviti penghebahan dan mempercepat pembentukan Malaysia. Aktiviti penghebahan seperti mendedahkan perkembangan kemajuan dalam bidang pentadbiran serta projek pembangunan di Persekutuan Tanah Melayu.

Jawatankuasa ini terdiri daripada wakil pemimpin dari Persekutuan Tanah Melayu, Singapura, Sarawak dan Sabah. Donald Stephens dilantik menjadi pengerusi JSKM. Dalam mesyuarat kedua, JSKM membuat keputusan menyokong rancangan Malaysia. Jawatankuasa ini memainkan peranan penting dalam memberikan kefahaman kepada pemimpin tempatan dan mendapatkan sokongan terhadap pembentukan Malaysia.

Sebahagian ahli JSKM.

Sumber: Arkib Negara Malaysia.

Ahli JSKM bermesyuarat di Kuala Lumpur pada 6–7 Januari 1962.

Sumber: Arkib Negara Malaysia.

Sebahagian teks dalam dokumen Parliamentary Debates.

Sumber: Parliamentary Debates, Dewan Rakyat 14 Ogos 1962.

JSKM turut dikenali sebagai Jawatankuasa Perundingan Perpaduan Malaysia (JPPM).

Referendum Singapura

Rundingan antara kerajaan Persekutuan Tanah Melayu dengan Singapura yang diadakan pada bulan Ogos 1962 hingga bulan September 1962 menghasilkan persetujuan penyertaan Singapura ke dalam Malaysia.

- Satu referendum diadakan di Singapura pada awal bulan September 1962 menyatakan bentuk pilihan Singapura menyertai Malaysia.
- Keputusan referendum mendapati rakyat Singapura bersetuju untuk bergabung membentuk Malaysia seperti syarat yang ditetapkan oleh kerajaan Singapura dan Persekutuan Tanah Melayu. Keputusan ini membolehkan Singapura menyertai Malaysia.

Rundingan London

Pada bulan November 1961, rundingan berhubung dengan pembentukan Malaysia diadakan di London antara kerajaan Persekutuan Tanah Melayu dengan kerajaan British.

Kedua-dua kerajaan bersetuju agar ditubuhkan sebuah suruhanjaya bagi meninjau reaksi penduduk di Sarawak dan Sabah.

Suruhanjaya Cobbold

Suruhanjaya ini dibentuk secara rasmi pada bulan Januari 1962. Suruhanjaya Cobbold mengandungi wakil yang dilantik oleh kerajaan British dan Persekutuan Tanah Melayu.

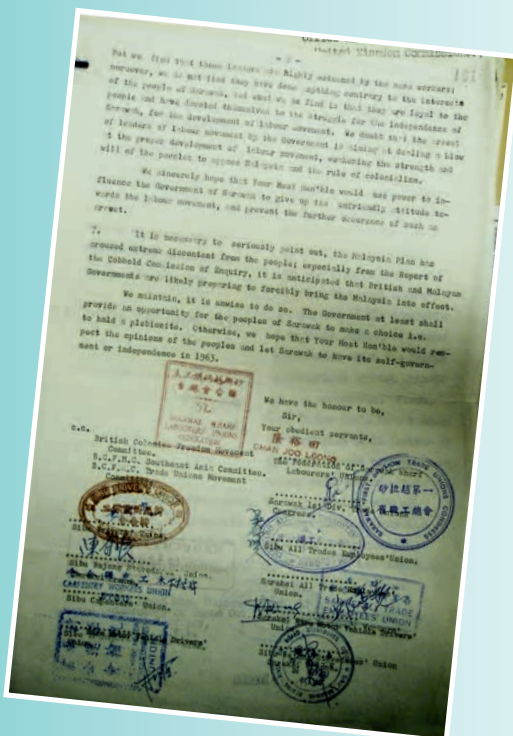
- Lord Cobbold dilantik menjadi Pengerusi.
- Ahli-ahli terdiri daripada Sir Anthony Abell, Sir David Watherston, Muhammad Ghazali Shafie dan Wong Pow Nee.
- Suruhanjaya ini melawat 35 pusat lawatan (20 pusat lawatan di Sarawak dan 15 pusat lawatan di Sabah).
- Menjelang bulan Jun 1962, Suruhanjaya Cobbold menyerahkan laporan kepada kerajaan British dan Persekutuan Tanah Melayu. Antara laporan tersebut termasuklah:

- Menyatakan dua pertiga penduduk menyokong pembentukan Malaysia.
- Mengesyorkan agar Perlembagaan Persekutuan Tanah Melayu 1957 dijadikan asas Perlembagaan Persekutuan yang baharu.
- Mencadangkan kuasa autonomi dan jaminan khas diberi kepada Sarawak dan Sabah yang tidak boleh dipinda atau dibatalkan oleh Kerajaan Persekutuan tanpa mendapat persetujuan daripada Kerajaan Negeri berkenaan.

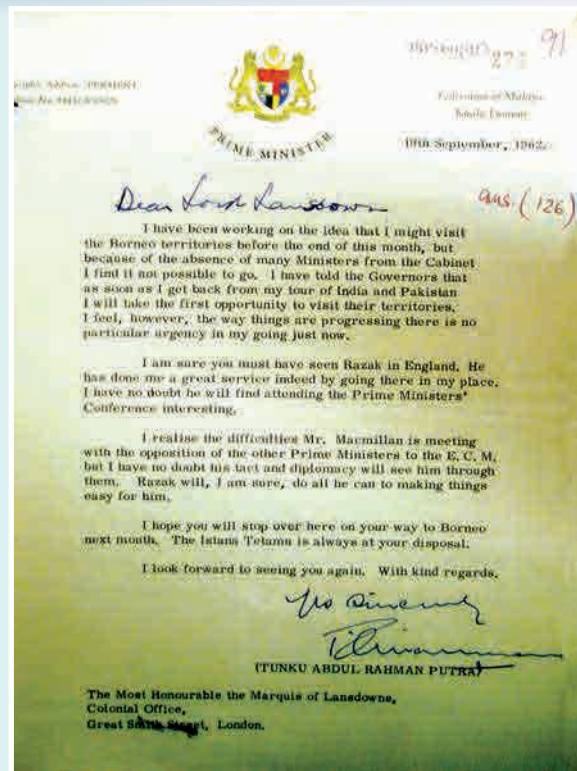
Referendum

Pungutan suara rakyat berhubung dengan sesuatu dasar politik dan sebagainya.

Antara persatuan dari Sarawak yang memberikan maklum balas kepada Suruhanjaya Cobbold.

Sumber: National Archive United Kingdom.

Surat Tunku Abdul Rahman Putra al-Haj kepada Lord Lansdowne pada September 1962.

Sumber: National Archive United Kingdom.

Ahli Suruhanjaya Cobbold. Dari kiri Muhammad Ghazali Shafie, Wong Pow Nee, Lord Cobbold (Pengerusi), Sir David Watherston dan Sir Anthony Abell.

Sumber: Arkib Negara Malaysia, 2015. *Memorial Negarawan*. Kuala Lumpur: Arkib Negara Malaysia.

Tandatangan maklum balas persatuan dari Sarawak dan Surat Tunku Abdul Rahman Putra al-Haj.

AKTIVITI

Dengan menggunakan pelbagai sumber, kaji Laporan Suruhanjaya Cobbold. Nyatakan kepentingan suruhanjaya ini dalam menjayakan usaha pembentukan Malaysia.

Pembentukan Jawatankuasa Antara Kerajaan (JAK)

Kerajaan British dan Persekutuan Tanah Melayu mengumumkan penubuhan Inter-Governmental Committee atau dikenali sebagai Jawatankuasa Antara Kerajaan (JAK) pada bulan Ogos 1962. Jawatankuasa ini diwakili oleh kerajaan British, Persekutuan Tanah Melayu, Sarawak dan Sabah. Penubuhan JAK bertujuan menyediakan rangka perlembagaan dan membentuk keperluan melindungi kepentingan Sarawak dan Sabah.

- Jawatankuasa ini dipengerusikan oleh Lord Lansdowne, Menteri Tanah Jajahan.
- Timbalan pengerusi ialah Tun Abdul Razak Hussein.
- Wakil Sarawak ialah Ketua Setiausaha, Peguam Negeri, Setiausaha Kewangan, Datu Bandar Abang Haji Mustapha, Temenggong Jugah anak Barieng, Pengarah Montegrai, Ling Beng Siew dan Chia Chin Sin.
- Wakil Sabah terdiri daripada Ketua Setiausaha, Peguam Negeri, Setiausaha Kewangan, Datu Mustapha Datu Harun, Donald Stephens dan Koo Siak Chiew.

JAK mempunyai lima jawatankuasa kecil:

1. Perlembagaan.
2. Kewangan.
3. Perkhidmatan Awam.
4. Perundangan dan Kehakiman.
5. Organisasi Jabatan.

Jawatankuasa ini telah mengadakan mesyuarat pertama di Jesselton (Kota Kinabalu), Sabah pada 30 Ogos 1962. Mesyuarat terakhir diadakan di Kuala Lumpur pada 18–20 September 1962.

Jawatankuasa ini mengusulkan 18 perkara bagi Sarawak dan 20 perkara bagi Sabah yang perlu dimasukkan ke dalam Perlembagaan Persekutuan untuk menjamin hak serta kepentingan rakyat Sarawak dan Sabah. Antara perkara yang menjadi teras utama dalam perlembagaan termasuklah:

- Islam ialah agama Persekutuan Malaysia tetapi dikecualikan kepada Sarawak dan Sabah.
- Bahasa Melayu ialah bahasa rasmi Persekutuan Malaysia tetapi bahasa Inggeris juga digunakan sebagai bahasa rasmi di Sarawak dan Sabah.
- Sistem pendidikan dikekalkan di bawah kawalan Kerajaan Persekutuan kecuali di Sarawak dan Sabah. Sistem pendidikan di Sarawak dan Sabah kekal di bawah kawalan Kerajaan Negeri sehingga Majlis Negeri membuat pindaan.
- Dalam Parlimen Malaysia, sebanyak 24 kerusi hendaklah diperuntukkan kepada Sarawak, 16 kerusi kepada Sabah dan 15 kerusi kepada Singapura.
- Kuasa imigresen terletak di bawah Kerajaan Persekutuan tetapi Sarawak dan Sabah diberi kuasa tersendiri untuk mengendalikan hal ehwal imigresen.

Jawatankuasa Antara Kerajaan berkaitan dengan Malaysia.

Sumber: Arkib Negara Malaysia.

Nyatakan jawatankuasa kecil yang ditubuhkan di bawah Jawatankuasa Antara Kerajaan (JAK).

23 perkara
Laporan JAK.

Pelbagai langkah diambil bagi merealisasikan pembentukan Malaysia. Langkah ini melibatkan semua pihak sama ada pemimpin mahupun rakyat. Sikap toleransi yang ditunjukkan perlu diamalkan oleh generasi muda bagi menjamin kesejahteraan negara.

5.5 Perjanjian Julai 1963 dan Peristiwa Pengisytiharan Malaysia

Perjanjian Julai 1963 yang turut dikenali sebagai Perjanjian Malaysia atau Malaysia Agreement (MA63) ialah sebuah dokumen yang ditandatangani oleh kerajaan British, Persekutuan Tanah Melayu, Sarawak, Sabah dan Singapura. Perjanjian ini ditandatangani pada 9 Julai 1963 di London. Kandungan perjanjian ini adalah seperti yang dikemukakan oleh JAK. Prinsip utama perjanjian ini mengiktiraf hak yang sama kepada semua negeri dalam Malaysia.

Inti Pati Perjanjian Malaysia

Antara inti pati Perjanjian Malaysia termasuklah:

1. Tarikh pembentukan Malaysia adalah pada 31 Ogos 1963.
2. Sarawak, Sabah dan Singapura akan menjadi ahli dalam Persekutuan Malaysia bersama-sama Persekutuan Tanah Melayu.
3. Kerajaan British akan mengiktiraf kedaulatan Sarawak, Sabah dan Singapura dalam Malaysia.
4. Memberikan kelebihan kepada Sarawak dan Sabah menubuhkan kabinet negeri.
5. Memperuntukkan tempoh masa peralihan, contohnya dalam bidang pentadbiran awam serta pendidikan kepada Sarawak dan Sabah.
6. Kerusi Parlimen diberikan kepada Singapura sebanyak 15 kerusi; Sarawak 24 kerusi; dan Sabah 16 kerusi.
7. Penduduk bumiputera di Sarawak dan Sabah mendapat pengiktirafan sama seperti orang Melayu dalam Perlembagaan Persekutuan.

Tunku Abdul Rahman Putra al-Haj mengadakan sidang akhbar pada 6 Julai 1963 di Kuala Lumpur mengumumkan akan ke London bagi menghadiri majlis menandatangani Perjanjian Pembentukan Malaysia.

Sumber: Arkib Negara Malaysia.

Inti pati
Memorandum
20 Perkara.

Sabah bersetuju mengiktiraf bahasa Melayu sebagai bahasa kebangsaan dan sebagai balasan dibenarkan menggunakan bahasa Inggeris dalam tempoh 10 tahun selepas tahun 1963. Pada tahun 1970, Datu Mustapha Datu Harun menjadikan bahasa Melayu sebagai bahasa pengantar pendidikan sebagaimana mengikut Dasar Pendidikan Kebangsaan. Pada tahun 1971, Dewan Undangan Sabah meluluskan untuk menjadikan bahasa Melayu sebagai bahasa dalam urusan rasmi negeri Sabah.

Huraikan kepentingan Perjanjian Malaysia 1963.

Meneroka Bukti

Pembentukan Malaysia berasaskan rundingan dan keputusan bersama penduduk yang terlibat. Buktikan.

Misi Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu (PBB)

Indonesia membuat bantahan rasmi pembentukan Malaysia di Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu (PBB). Oleh itu, U Thant, Setiausaha Agung PBB mengumumkan penubuhan sebuah jawatankuasa, iaitu United Nations Malaysia Mission (UNMM) pada 12 Ogos 1963 untuk menilai dan membuat laporan. Laurence Michelmores, Duta Amerika Syarikat di PBB mengetuai rombongan melakukan tinjauan di Sarawak dan Sabah. Pembentukan Malaysia yang sepatutnya diisytiharkan pada 31 Ogos 1963 ditangguhkan kerana laporan Setiausaha Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu hanya dapat disiapkan pada 14 September 1963. Pada 14 September 1963, misi ini menerbitkan laporan penduduk Sarawak dan Sabah yang menerima pembentukan Malaysia.

Peristiwa Pengisytiharan Malaysia

Malaysia diisytiharkan pada 16 September 1963. Istiadat pengisytiharan diadakan serentak di Kuala Lumpur, Sarawak dan Sabah.

Kuala Lumpur

Yang di-Pertuan Agong membacakan Pengisytiharan Malaysia di Stadium Merdeka dan disaksikan oleh Tunku Abdul Rahman Putra al-Haj.

Sarawak

Datu Abang Haji Openg Abang Sapiee mengangkat sumpah jawatan Yang di-Pertua Negeri Sarawak. Pengisytiharan Malaysia dibaca oleh Khir Johari wakil Kerajaan Persekutuan di Kuching, Sarawak. Turut hadir ialah anggota kabinet negeri.

Peristiwa Pengisytiharan Malaysia di Kuala Lumpur, Sarawak dan Sabah.
Sumber: Arkib Negara Malaysia.

Stephen Kalong Ningkan dilantik menjadi Ketua Menteri Sarawak pada 22 Julai 1963. Tarikh 22 Julai diisytiharkan sebagai Hari Sarawak dan cuti umum negeri ini.

Laporan Suruhanjaya PBB tentang Malaysia.
Sumber: Koleksi penulis.

Sabah

Datu Mustapha Datu Harun mengumumkan Pengisytiharan Malaysia di Kota Kinabalu, Sabah serta menandatangani surat sumpah jawatan sebagai Yang di-Pertua Negeri Sabah yang pertama. Tun Abdul Razak Hussein mewakili Kerajaan Persekutuan.

Dokumen Pemasyhuran Malaysia.
Sumber: Arkib Negara Malaysia.

Aktiviti Drama (Drama Activity)

Arahan:

1. Secara berkumpulan, murid membuat perbincangan untuk mempersembahkan drama bertajuk “Rundingan ke Arah Pembentukan Malaysia”.
2. Murid perlu mencari maklumat tentang perkara yang berikut untuk menulis skrip:
 - (a) Tokoh-tokoh yang terlibat dalam rundingan.
 - (b) Bandar diadakan mesyuarat.
 - (c) Hasil cadangan JSKM.
3. Berdasarkan maklumat yang diperoleh, tulis skrip dan buat latihan sebelum dipersembahkan dalam bentuk drama.
4. Rakamkan drama tersebut untuk tujuan dokumentasi.

Pembentukan Malaysia dilakukan dengan cara yang teratur melibatkan semua pihak. Penduduk yang terlibat diberi peluang untuk menyuarakan pandangan mereka bagi menjaga kepentingan bersama. Oleh itu, kita perlu menjaga kepentingan kesepakatan untuk memastikan kestabilan negara terpelihara.

5.6 Konfrontasi dan Usaha Menangani

Kerajaan Indonesia tidak menentang pada peringkat awal rancangan pembentukan Malaysia. Penentangan mula muncul selepas Pemberontakan Brunei 7 Disember 1962, apabila Tunku Abdul Rahman Putra al-Haj membuat kenyataan bahawa Indonesia terlibat membantu pemberontakan. Partai Komunis Indonesia menggunakan kesempatan ini menyelar rancangan Malaysia sebagai penerusan dasar neokolonialisme yang dirancang oleh kerajaan British.

Konfrontasi

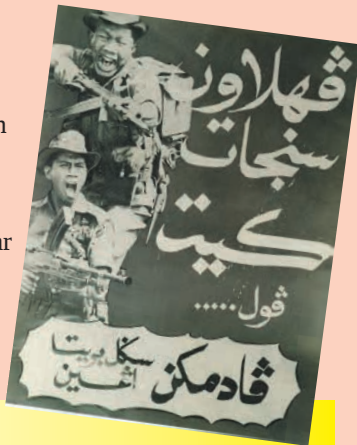
Pada 20 Januari 1963, Dr. Subandrio, Menteri Luar Indonesia mengumumkan dasar konfrontasi terhadap Malaysia dengan alasan mengancam kedudukan Indonesia.

Keratan akhbar berkaitan dengan konfrontasi.
Sumber: Arkib Negara Malaysia.

Poster mengingatkan rakyat agar tidak terpengaruh dengan khabar angin.

Sumber: Arkib Negara Malaysia.

Neokolonialisme ialah peluasan pengaruh politik oleh sesebuah kuasa besar terhadap negara lain.

Peristiwa Penentangan

INDONESIA

20 Januari 1963

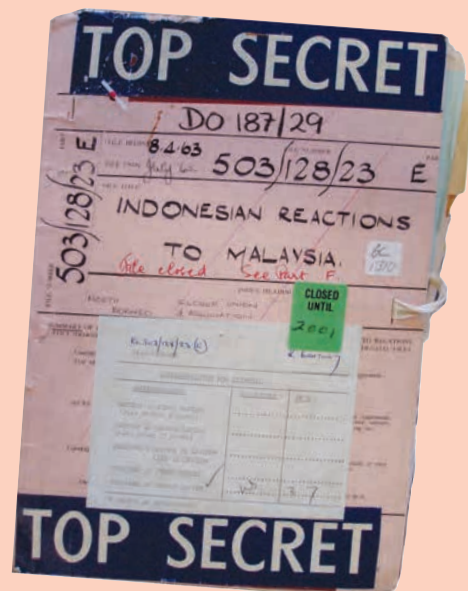
- Melancarkan dasar konfrontasi terhadap Tanah Melayu "Ganyang Malaysia".

16 Januari 1963 – 27 Mac 1963

- Tentera Indonesia melancarkan serangan gerila di Sarawak.

Ogos – Disember 1964

- Pendaratan gerila di Johor.

Fail kerajaan British tentang sikap kerajaan Indonesia terhadap Malaysia.

Sumber: National Archive United Kingdom.

Anggota keselamatan Malaysia bersama-sama Komando Marin British meronda di sepanjang sungai di Serudong, Sabah semasa konfrontasi.

Sumber: Arkib Negara Malaysia.

Tun Abdul Razak Hussein sedang memberikan taklimat kepada penduduk di Sabak Bernam, Selangor tentang konfrontasi.

Sumber: Arkib Negara Malaysia.

- Tindakan ketenteraan terawal berlaku apabila pendaratan tentera dan separa tentera Indonesia di Tebedu, Sarawak pada 12 April 1963.

- Pada 29 Disember 1963, berlaku peristiwa berbalas tembakan antara tentera Malaysia dengan Indonesia di Kalabakan, Sabah.

- Pada 2 September 1964, berlaku peristiwa pendaratan seramai 30 orang gerila Indonesia di Labis, Johor. Gerila Indonesia yang masuk ke Johor ditahan oleh pasukan tentera Malaysia.

- Dr. Ismail Abdul Rahman membawa isu serangan ini ke dalam Majlis Keselamatan PBB. Kaedah provokasi tidak mengubah pendirian Malaysia untuk bertindak selain cara diplomatik.

Dr. Ismail Abdul Rahman (duduk di depan) dan Omar Ong Yoke Lin (di belakang) dalam Majlis Keselamatan PBB untuk membentangkan aduan tentang konfrontasi.

Sumber: Arkib Negara Malaysia.

Langkah Menamatkan Konfrontasi

Malaysia menggunakan pendekatan diplomatik dalam usaha menangani konfrontasi. Tanggungjawab menyusun strategi diserahkan kepada Kementerian Luar Negeri yang diketuai oleh Muhammad Ghazali Shafie. Tugas utama kementerian ini adalah untuk mematahkan kempen propaganda dan mendapatkan sokongan negara luar.

1

Usaha awal menamatkan konfrontasi dilakukan oleh U Thant, Setiausaha Agung PBB. Beliau mengutus wakilnya C.V. Narasimhan pada bulan Februari 1963 untuk berunding dengan pemimpin kerajaan Indonesia dan Persekutuan Tanah Melayu.

2

Presiden Macapagal menganjurkan rundingan peringkat pegawai di Manila pada 9 April 1963. Negara kita diwakili oleh Muhammad Ghazali Shafie.

3

Tunku Abdul Rahman Putra al-Haj menerima undangan Presiden Soekarno untuk bertemu di Tokyo pada 1963. Dalam pertemuan ini, Tunku Abdul Rahman Putra al-Haj menerangkan tujuan pembentukan Malaysia.

1963

1964

4

Tun Abdul Razak Hussein menghadiri mesyuarat peringkat Menteri Luar di Manila pada 7–11 Jun 1963 bagi mencari penyelesaian konfrontasi. Dr. Subandrio, Menteri Luar Indonesia, hadir bagi pihak negaranya.

5

Tunku Abdul Rahman Putra al-Haj menghadiri mesyuarat bersama-sama Presiden Soekarno dan Presiden Macapagal di Manila pada 31 Julai – 5 Ogos 1963. Hasil penting ialah penerimaan kerajaan Indonesia dan Filipina terhadap pembentukan Malaysia selepas penilaian dibuat oleh PBB terhadap Sarawak dan Sabah.

6

Rundingan Malaysia, Indonesia dan Filipina berlangsung pada tahun 1964 melibatkan dua persidangan peringkat menteri di Bangkok dan satu sidang kemuncak di Tokyo. Peranan utama dimainkan oleh Thanat Khoman, Menteri Luar Thailand yang menganjurkan pertemuan dengan Menteri Luar Indonesia.

Muhammad Ghazali Shafie menyambut kedatangan Jeneral Ali Moertopo (kiri) di Lapangan Terbang Antarabangsa Subang.
Sumber: Arkib Negara Malaysia.

7

Peralihan kepimpinan di Indonesia pada 30 September 1965 menamatkan konfrontasi. Jeneral Suharto melantik Jeneral Ali Moertopo dan Adam Malik untuk berunding menamatkan konfrontasi.

8

Kerajaan Indonesia mengumumkan penamatan konfrontasi pada 4 Ogos 1966.

1965

1966

Majlis menandatangani perjanjian Persetujuan Normalisasi Hubungan Indonesia–Malaysia oleh Tun Abdul Razak Hussein (duduk di kiri) dan Adam Malik (duduk di kanan) disaksikan oleh Jeneral Suharto yang diadakan di Jakarta, Indonesia.

Sumber: Arkib Negara Malaysia.

9

Tun Abdul Razak Hussein menandatangani perjanjian Persetujuan Normalisasi Hubungan Indonesia – Malaysia di Jakarta pada 11 Ogos 1966.

Perjanjian Bangkok dan Persetujuan Normalisasi Hubungan Indonesia – Malaysia.

I-Think

1. Nyatakan faktor yang menyebabkan Indonesia menentang pembentukan Malaysia.
2. Huraikan usaha yang dilakukan oleh Malaysia bagi menghadapi konfrontasi Indonesia.

Konfrontasi memberikan pengalaman kepada negara kita untuk mengurus krisis pada peringkat serantau dan antarabangsa. Komitmen tinggi yang diberikan oleh pemimpin dan pegawai kerajaan berjaya mengelakkan masalah ini menjadi konflik yang lebih besar. Oleh itu, penting bagi rakyat Malaysia bersatu padu untuk memastikan kestabilan negara dan mengelakkan ancaman luar.

Pembentukan Malaysia merupakan usaha menggabungkan Persekutuan Tanah Melayu, Sarawak, Sabah dan Singapura dalam Persekutuan Malaysia. Usaha pembentukan Malaysia menghadapi cabaran terbesar untuk mendapatkan sokongan dan kerjasama daripada semua rakyat. Pembentukan Malaysia turut menghadapi cabaran pada peringkat antarabangsa apabila negara jiran, iaitu Indonesia dan Filipina menentang pembentukan ini. Sokongan yang diberikan oleh rakyat membolehkan pembentukan Malaysia diisytiharkan dengan jayanya. Keterlibatan pemimpin, pegawai kerajaan dan masyarakat tempatan menghasilkan satu persetujuan melalui Perjanjian Malaysia 1963. Malaysia berjaya diisytiharkan pada 16 September 1963. Pengajaran utama yang boleh diambil daripada pembentukan Malaysia ialah kepentingan kesepakatan untuk kestabilan negara.

PEMBENTUKAN MALAYSIA

Konsep Gagasan Malaysia

- Idea Gagasan Malaysia

Perkembangan Idea dan Usaha Pembentukan Malaysia

- Idea Pegawai British
- Idea Penduduk Tempatan
- Rasional Idea Pembentukan Malaysia

Reaksi Tempatan dan Negara Jiran terhadap Pembentukan Malaysia

- Reaksi Awal terhadap Gagasan Malaysia
- Reaksi Tempatan
- Reaksi Negara Jiran

Langkah Pembentukan Malaysia

- Siri Lawatan
- Jawatankuasa Setia Kawan Malaysia (JSKM)
- Referendum Singapura
- Rundangan London
- Suruhanjaya Cobbold
- Pembentukan Jawatankuasa Antara Kerajaan (JAK)

Perjanjian Julai 1963 dan Peristiwa Pengisytiharan Malaysia

- Inti Pati Perjanjian Malaysia
- Misi Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu (PBB)
- Peristiwa Pengisytiharan Malaysia

Konfrontasi dan Usaha Menangani

- Konfrontasi
- Peristiwa Penentangan
- Langkah Menamatkan Konfrontasi

Aktiviti: Fail Edar (Travelling File)

Arahan:

1. Murid dikehendaki berada dalam kumpulan. Setiap kumpulan diberi satu fail yang mengandungi soalan untuk dibincangkan dan dicatatkan.
2. Setelah 15–20 minit, soalan dan catatan jawapan dimasukkan semula ke dalam fail lalu diedarkan kepada kumpulan lain.
3. Setiap kumpulan yang mendapat fail baharu daripada kumpulan lain akan membaca jawapan yang diberikan. Mereka boleh menambah, membaiki atau menyatakan pandangan pada jawapan dalam fail.
4. Setiap kumpulan akan memberikan maklum balas pada jawapan dan guru akan mengadakan perbincangan serta membuat rumusan.

Gambar 1 Jawatankuasa Setia Kawan Malaysia (JSKM).

Gambar 2 Suruhanjaya Cobbold.

Soalan

1. Nyatakan peranan kedua-dua jawatankuasa ini.
2. Mengapakah Jawatankuasa Setia Kawan Malaysia dan Suruhanjaya Cobbold penting dalam menjayakan pembentukan Malaysia?
3. Mengapakah amalan muafakat penting dalam menjayakan sesuatu misi?

Pemahaman dan Pemikiran Kritis

1. Apakah matlamat Malcolm MacDonald mencadangkan penggabungan semua tanah jajahan British di Asia Tenggara?
 - A. Memajukan ekonomi
 - B. Memudahkan pentadbiran
 - C. Melaksanakan dekolonisasi
 - D. Mengelakkan ancaman komunis
2. Mengapakah Indonesia melancarkan konfrontasi?
 - A. Menuntut wilayah Sabah
 - B. Mengancam kedudukan Indonesia
 - C. Mengurangkan kuasa politik Melayu
 - D. Menggagalkan gagasan Melayu Raya
3. Faktor yang menamatkan konfrontasi Indonesia dan Malaysia ialah:
 - A. penubuhan ASEAN
 - B. resolusi Majlis Keselamatan PBB
 - C. peralihan kepimpinan di Indonesia
 - D. amaran Amerika Syarikat kepada Indonesia
4. Gambar menunjukkan ahli rombongan mewakili Sarawak yang menandatangani Perjanjian Malaysia. Berdasarkan gambar ini, jawab soalan yang berikut:

Sumber: *The Borneo Post*.

- (a) Apakah peranan penting yang dimainkan oleh wakil dari Sarawak?
- (b) Nyatakan inti pati utama Perjanjian Malaysia 1963.
- (c) Jelaskan kepentingan Perjanjian Malaysia 1963.

Cakna dan Cerminan Sejarah

Nilai, Patriotisme dan Iktibar

- Kepentingan untuk berfikir strategik bagi mencapai kejayaan dalam kehidupan.
- Kesepakatan adalah penting bagi mewujudkan kestabilan negara.
- Sikap menerima dan meraikan idea serta pandangan yang berbeza penting bagi kesejahteraan negara.
- Sikap sentiasa berwaspada kepada anasir luar penting bagi menjaga keselamatan dan kedaulatan negara.

Diri dan Keluarga

Kita hendaklah sentiasa berfikir positif dan menerima pandangan yang membina bagi membolehkan kita mencapai cita-cita.

Negara

Kemerdekaan dan bebas daripada kuasa luar membolehkan proses pembangunan dan pemodenan dilakukan dengan jayanya.

Bangunan pencakar langit yang menghiasi bandar raya Kota Kinabalu, Sabah.